

KLEINE GEMEENSCHAPPEN IN PAROCHIEVERBAND

Waarom en hoe?

Overzicht van - en vergelijking tussen verschillende methodes

**Informatieboek bij het pastoraal congres
'Small Christian Communities
als gaven voor de vitaliteit van parochies'
2-4 maart 2008 te Helvoirt**

Kees Slijkerman

Tijdens het congres is dit boekje uitgegeven op A5 formaat. Het is in nu drukwerk in dat formaat (57 blz.), voor 5 euro (incl. verzendkosten), verkrijgbaar via info@kcv-net.nl of tel. 0492-554644.

Dit is de versie op A4-formaat, vrij te downloaden van www.stucom.nl nr. 0220.

De lezing van dr. Erik Sengers, die in het gedrukte boekje staat als hoofdstuk 11, staat niet in dit bestand maar als 0221 op www.stucom.nl.

INHOUD

Afkorting: SCC of scc = Small Christian Community	
	Toelichting
1.	PLAN VAN AANPAK VOLGENS KLEMENS ARMBRUSTER Een veranderde cultuur vraagt om een andere geloofsoverdracht Plan van aanpak / Werving / Keuze van een geloofsvorming / Leidraad voor GBL-groepen / Overeenkomsten tussen verschillende geloofsvormingen / Doopsel en vormsel existentieel ervaren
2.	OIKOS-METHODE, KANSSEN EN MOEILIKHEDEN Ervaringen sinds 1994 in Nederland / Tijd en menskracht nodig / Weerstand / Goede herinneringen / Fusieperikelen
3.	WAARMEE BEGINNEN? HOE WORDT DE GROND RIJP OM SCC'S TE LATEN ONTSTAAN? Geloven Nu - groepen: geloofsgesprekken rond de Bijbel / Van hoofd naar hart Alpha-cursus / Cafe: film en geloofsgesprek / Alpha-omega cursus
4.	HOE VERHOUDEN DE VERSCHILLENDE METHODES ZICH TOT ELKAAR EN HOE ONTWIKKEL JE EEN TOEKOMSTVISIE? Intern in de parochie en naar buiten treden / De 'beginsituatie' van de deelnemers / Heer, leer ons bidden / Eerst kennismaken met elkaar
5.	RENEW: SPIRITUELE PAROCHIEVERNIEUWING Opbouw van de Renew-bijeenkomsten / Series van zes bijeenkomsten Waarom katholiek? / Meest succesvol
6.	PAROCHIE ALS NETWERK VAN GROEPEN Pastorale nabijheid / Kleinste eenheid van kerk / Gemengd gezelschap / Amerikaanse ervaringen in Nederland uitprobeerd / Per parochieverband opzetten / Beter meteen voor inhoudelijk kiezen / SCC maakt voor pastores ander werk overbodig
7.	TOO SMALL? PASTORATE NA DE ALPHA-CURSUS Tussenlaag: bijeenkomsten met 25 tot 35 deelnemers / Leren van andere christenen
8.	EEN SMALL COMMUNITY VANUIT EEN NIEUWE BEWEGING IN PAROCHIEVERBAND Life teen / Focolare / De neokatechumenale weg / Gemeenschap Emmanuel / Een katholieke charismatische gebedsgroep / Wat hierbij belangrijk is / Interparochieel / Luisteren en vertellen
9.	BIJDRAGE VAN BEWEGINGEN SAMEN BINNEN EEN PAROCHIEVERBAND Aanleghavens / Plan van aanpak / Artikel Bewegingen in Haagse parochie, Albert Allaart / Bestuur kunnen overtuigen / Overleg en gebed / Initiatieven / Kerk in de wijk / Nieuwe elementen / Denktank
10.	ALLOCHTONE KATHOLIEKE KLEINE GEMEENSCHAPPEN Komunitas tritunggal mahakudus als voorbeeld
11.	SMALL CHRISTIAN COMMUNITIES EN GEMEENTE- EN GELOOFSOPBOUW IN DE KATHOLIEKE KERK, mogelijkheden en valkuilen bij het vormen en continueren van scc's Lezing tijdens het pastoraal congres, 3 maart 2008 te Helvoirt door dr. Erik Sengers 1. Kleine kerkgemeenschappen: iets nieuws? 2. De kracht van de kleine groep 3. Kleine kerkgemeenschappen in de protestantse kerken 4. Kleine kerkgemeenschappen en kerkopbouw 5. Conclusie
12.	AANVULLENDE INFORMATIE EN SCC-BULLETIN

Toelichting

Als voorbereiding op het pastoraal congres 'Small Christian Communities als gaven voor de vitaliteit van parochies', 2 t/m 4 maart 2008 te Helvoirt, heb ik gekeken naar verschillende methodes die gebruikt worden om kleine gemeenschappen in parochieverband te stichten en te continueren. Ook heb ik het materiaal van eerdere studiedagen over dit onderwerp gelezen: een studiedag in Hildesheim op 8 oktober 2003 en in Tilburg op 1 april 2004.

Verder ben ik nagegaan hoe het in Nederland is gegaan met de Oikos-methode, die nog altijd door een jaarlijkse conferentie in Milaan internationaal wordt gestimuleerd en waaraan in de loop der jaren een aantal pastores uit Nederland hebben deelgenomen.

Deze brochure moet vooral een handig overzicht bieden om in parochieverband mee aan de slag te gaan. Ik begin vanuit de studiedag in Hildesheim, omdat daarin een praktische aanpak naar voren komt.

Kees Slijkerman, 25-2-08

Hoofdstuk 1

PLAN VAN AANPAK VOLGENS KLEMENS ARMBRUSTER

In de loop van de tijd is wereldwijd op tal van plaatsen met wisselend succes geprobeerd om in parochies kleine groepen te vormen waarin mensen geloof en leven met elkaar delen, samen bidden en gestimuleerd worden tot dienstbaarheid naar buiten. Zo koos het bisdom Hildesheim in Noord-Duitsland in 1989/1990 voor kleine christelijke gemeenschappen als middel tot evangelisatie.

Op 8 oktober 2003 werd daar op teruggekeken tijdens een studiedag. De katholieke theoloog Klemens Armbruster uit Freiburg, Zuid-Duitsland, gaf daarbij een lezing waarna een interessante discussie volgde. In die lezing vertelde Armbruster zijn levensverhaal, zijn weg naar volwassen geloof en zijn ervaringen met het vormen van kleine gemeenschappen in parochies. Die lezing en discussie zijn gepubliceerd¹, samen met een evaluatie van de stand van zaken in het bisdom Hildesheim.

Hieronder een vrije weergave van zijn betoog.

Een veranderde cultuur vraagt om een andere geloofsoverdracht

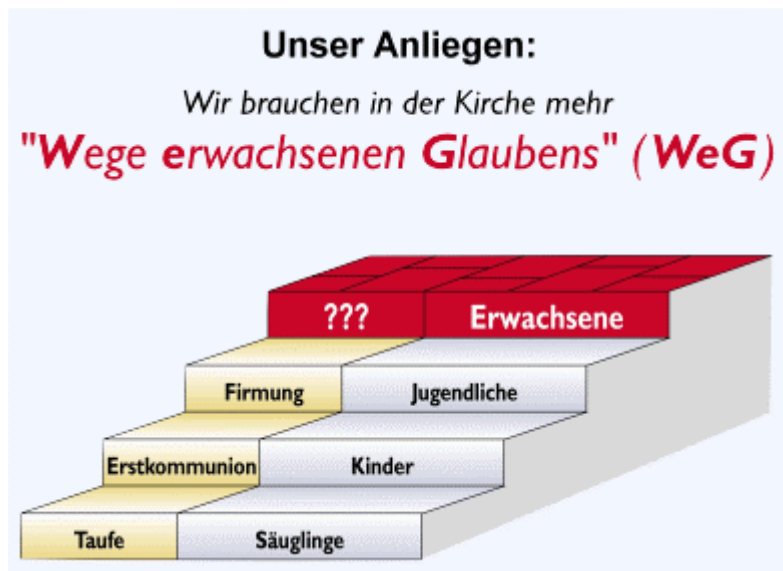
Armbruster stelt dat de sterke terugloop van kerkelijke betrokkenheid in onze westerse samenleving samenhangt met een totale cultuuromslag. De mobiliteit van mensen is nu veel groter en de toegang tot allerlei informatie is enorm toegenomen, vooral door

internet. De sociale verbanden waarin vroeger het geloof kon worden doorgegeven zijn uiteengevallen of veranderd.

Wat vóór deze cultuuromslag een afdoende geloofs-overdracht kon zijn, is dat nu niet meer. Het doorgeven van geloof was altijd gekoppeld aan de voorbereiding op de sacramenten doopsel, communie en vormsel. In reactie op de veranderingen in de samenleving is deze voorbereiding de laatste decennia geïntensiveerd en verbeterd. Maar het bleef een voorbereiding die is afgestemd op kinderen en tieners.

Kinderen worden wel begeleid naar het geloof dat past bij hun kinderleeftijd, jonge tieners die voorbereid worden op het vormsel krijgen een vorming op hun niveau. Maar de begeleiding naar een volwassen geloof vindt nauwelijks plaats. Hij pleit daarom voor wegen naar volwassen geloof. Hij illustreert dit pleidooi met dit schema

¹ Zie de brochure 'Kleine christliche Gemeinschaften als Lebensräume des Glaubens' (2004, ISBN 3-89366-546-3): 0219de op www.stucom.nl. Ook te downloaden vanaf <http://www.bistum-hildeheim.de:80/bho/dcms/sites/bistum/bistum/generalvikariat/hapastoral/verkuendigung.html>

Geloofsvorming en kleine groepen zijn volgens Armbruster nodig om volwassenen te helpen groeien naar een volwassen geloof en om hen blijvend te steunen op de weg van het christelijke geloof. Voor die geloofsvorming ziet hij verschillende programma's en methodes, bijvoorbeeld de in het Nederlands uitgegeven geloofsvorming 'Opnieuw beginnen'², al ziet hij die niet als alleenzigmakend.

Plan van aanpak

Klemens Armbruster is in bisdom Freiburg aangesteld om parochies van dienst te zijn en adviseert de volgende aanpak.

Als een parochie voor haar parochianen een weg wil openen naar een volwassen geloofsbeleving en naar het vormen van kleine groepen waarin het geloof wordt uitgewisseld en kan groeien, dan zijn dit de eerste vier stappen die daartoe leiden.

1. *Informeer* iedereen in de parochie goed over het plan: de inhoud en het doel. Informeer vooral de bestaande groepen zoals het bestuur, het koor, de werkgroepen, etc. Zij kunnen het hele plan als een bedreiging ervaren omdat ze al zoveel moeite moeten doen om het bestaande werk te realiseren. Zeg hen: willen jullie groeien en meer leden en vrijwilligers krijgen, dan is dit de weg. Want de ervaring leert: als mensen tot een volwassen geloof komen dan gaan ze hun mogelijkheden ontdekken (hun eigen charisma's) en ontstaat bij hen de behoefte zich met die mogelijkheden in te gaan zetten. Veel mensen die al heel veel dóen voor de parochie, reageren op deze geloofsvorming met de opmerking dat ze nu ook iets ontvángen.

2. *Vorm een team* dat een geloofscursus, een geloofsvorming, kan gaan aanbieden. Dat team moet

geschoold worden en een geloofsvorming kiezen die bij haar past.

3. *Organiseer de geloofsvorming*. Hierbij gaat het niet in de eerste plaats om kennis van de geloofsleer - het is geen kenniscatechese -, maar om het leren geloven, initiatie in het geloven, geloofsvorming.

4. *Vorm kleine groepen* met degenen die deze geloofsvorming hebben gevolgd en die zo verder begeleid worden door iemand van het team. In die groepen kunnen mensen (a.) hun geloof delen, (b.) de Bijbel delen en (c.) het leven delen. Ze worden daarom ook we GBL-groepen genoemd.

Werving

Deelnemers zullen niet komen door alleen aankondigingen in een parochieblad of krant. Persoonlijk mensen uitnodigen is veel effectiever.

Waar deze vorming eenmaal als vast element in een parochie is ingevoerd en minstens één keer per jaar gegeven wordt, kan een sneeuwbaaleffect ontstaan. Buitenstaanders raken geïnteresseerd als ze merken dat kennissen, vrienden of familieleden door deze vorming positief veranderen. Zij willen dan meedoen als die vorming weer wordt aangeboden. De parochie moet haar vrijwilligers gepast geestelijk voedsel bieden. Dat dit te weinig gebeurt, blijkt volgens Armbruster uit de grote aantallen katholieken die hun heil en geestelijk voedsel hebben gevonden in pinkster- en evangeliegemeenten.

Keuze van een geloofsvorming

Armbruster stelt dus dat het team zelf moet kiezen welke vorming ze gaat aanbieden. Hij denkt hierbij waarschijnlijk vooral aan de verschillende methodes in het Duitse taalgebied, zoals deze genoemd worden op www.wege-erwachsenen-glaubens.org en

² Zie 0212 op www.stucom.nl

www.weg-vallendar.de. Daarvan is *Neu anfangen* van Klemens Armbruster en Leo Tanner in het Nederlands verkrijgbaar als *Opnieuw beginnen*³ en *Folge mir nach* van Leo Tanner ooit als *Volg Mij* uitgegeven door de niet meer bestaande stichting Parochie Vernieuwing.

Er zijn echter meer vergelijkbare materialen voor deze 'initiatiecatechese' of 'catechese als initiatie'. Het gaat hier om initiatie in een volwassen geloof in de zin van het catechumenaat.

Leidraad bij GBL-groepen

Als opstap voor het werken met deze groepen, hebben Klemens Armbruster en Leo Tanner het werkboek 'Neuer Wein in neue Schläuche' geschreven, dat in het najaar van 2008 in het Nederlands zal verschijnen onder de titel 'Nieuwe wijn in nieuwe zakken'.

Overeenkomsten tussen verschillende geloofsvormingen

Naar aanleiding van een vraag uit de zaal zei Klemens Armbruster - op bovengenoemde studiedag in 2003 - dat hij de Alpha-cursus nog niet zo goed kende. Hij vond het wel interessant te ontdekken dat de verschillende mensen die geloofscursussen ontwikkeld hebben, dit van elkaar niet weten en toch tot een vergelijkbare opbouw komen. Deze opbouw zit al sinds 1948 in het Cursillo-weekend (donderdagavond t/m zondag) dat letterlijk 'kleine cursus' betekent⁴. Daarin zijn de kenmerken van de kleine en grote geestelijke oefeningen van Ignatius van Loyola terug te vinden. Het gaat daarbij om gefundeerde geloofservaring die begint bij de boodschap dat God de mens werkelijk aanneemt zoals hij is, met al zijn tekorten. Bij de mens die dit tot zich door laat dringen begint een innerlijk proces. Hij denkt: 'dat kan toch niet waar zijn, dat ik Gods geliefde kind ben. Hoe rijm ik dat met zoveel ellende in mijn leven en de wereld?' Dan komen innerlijke barrières aan het licht, die men tegenover God heeft opgebouwd. Die barrières loslaten is een volgende stap. Zo begint een verzoeningsproces dat tot een doorbraakervaring kan leiden, waardoor hij God op een nieuwe manier gaat ervaren.

³ In 2007 uitgegeven door het Officium Catecheticum van de Nederlandse Kerkprovincie. Naast het werkboek voor de deelnemers (114 blz., 15 euro per stuk, korting bij grote aantallen) is er ook een handleiding voor de begeleiders, die eveneens 'Opnieuw beginnen' heet (120 blz. met cd-rom, 12 euro per stuk). Bestellen: SRKK, tel: 030-2326909, e-mail: bestel@rkk.nl, of Carolushuis, tel: 0475-386825.

⁴ www.cursillo.nl

Doopsel en vormsel existentieel ervaren

In de vormingscursus tot leven in de Geest⁵ wordt het zo gezegd: Wat je bij het doopsel sacramenteel al hebt ontvangen (verlossing van zonden, aangenomen worden als kind van God) wordt zo een existentiële ervaring, waaruit je gaat leven in vrijheid in een persoonlijke verbondenheid met God. De Geest die je bij het vormsel al ontving mag je toelaten in heel je wezen. Laat je vervullen met Gods Geest.

Meer van Klemens Armbruster:

216, 217 en 219 op www.stucom.nl.

Zie ook www.wege-erwachsenen-glaubens.org en www.weg-vallendar.de.

⁵ Voor deze vorming tot leven in de Geest, zoals bekend bij de Katholieke Charismatische Vernieuwing, worden o.m. handleidingen gebruikt als Vorming tot Gemeenschap van pater André Beijersbergen sM en Adem van Leven van pater Amand Kersten ofm.cap. Bestellen: info@kcv-net.nl of tel. 0492-554644. (zie ook 0150 op www.stucom.nl).

Hoofdstuk 2

OIKOS-METHODE, KANSEN EN MOEILIKHEDEN

- ervaringen sinds 1994 in Nederland -

Ook in het volgende verslag, over de Oikos-methode, komt naar voren dat je eerst de parochie moet informeren en een team moet vormen, voordat je kleine groepen kunt vormen. Een verslag dat zowel de kansen als de moeilijkheden laat zien.

In Milaan vindt jaarlijks een internationale conferentie plaats over Evangelisation Parish Cell System (zie www.santeustorgio.it), een methode om groepen te vormen voor gezamenlijk gebed, Schriftlezing, onderling contact en dienstbaarheid naar buiten. Dit wordt ook wel de Oikos-methode genoemd. De essentie is: evangelisatie door gebed en dienstbaarheid voor je oikos. Je oikos (Grieks voor haard, huis of bewoners van een huis) bestaat uit de mensen waar je regelmatig mee in contact staat: familie, burens, collega's en mensen met dezelfde interesse. Welke ervaringen zijn sinds 1994 in Nederland opgedaan met deze aanpak?

Tijd en menskracht nodig

Pastoor Nevelstein van de parochiefederatie Hoensbroek vertelt in een telefoongesprek, dat er in zijn parochies al negen jaar met deze aanpak gewerkt is, en dat er nu één Oikosgroep is van ca. 12 personen. Dit is een stabiele groep die wekelijks bijeenkomt. De groep is groter geweest. Zoals de methode voorschrijft is de groep gesplitst toen er meer dan 15 leden waren, maar later zijn die twee toch weer met elkaar samengegaan.

Om dit project op een hoger plan te brengen zou een pastor er veel meer tijd voor moeten hebben. Zelf heeft pastoor Nevelstein die tijd niet. Hij is, samen met een kapelaan en een permanent diaken, verantwoordelijk voor vijf parochies. "En zelfs met tien parochies samen kunnen we nog geen betaalde kracht aanstellen, want de financiële situatie van de parochies in Limburg is daarvoor te zwak."

Pastoor Nevelstein weet niets over andere parochies in Nederland die ook met Oikos hebben gewerkt. Deelname aan zo'n conferentie in Milaan is inspirerend, maar in Nederland is er geen uitwisseling en geen ondersteuning.

Hij kent Renew en de Alpha-cursus en heeft de indruk dat er een versnippering is van nieuwe initiatieven. Renew lijkt volgens hem meer weerklank te krijgen dan Oikos. Uit de Alpha-cursus ontstaat nog geen structuur.

Wat volgens hem nodig zou zijn is:

a. Dat een pastoor voor langere tijd ergens benoemd wordt en niet teveel parochies onder zijn hoede krijgt.

b. Financiën om iemand aan te stellen voor een project.

"In Milaan functioneert het heel goed in een parochie van 5000 parochianen en twee priesters die verder geen andere parochie hebben."

Tot zover pastoor Nevelstein.

Weerstand

Een priester in Brabant vertelde me dat hij met de Oikos-methode gewerkt heeft en daar weer mee gestopt is, omdat het gedwongen splitsen van een gegroeide groep op grote bezwaren stuitte.

Goede herinneringen

Een andere priester heeft heel goede herinneringen aan de Oikos-methode. In een telefoongesprek vertelt hij kort en helder over de hele aanpak die hij volgde. Ik geef het weer in eigen woorden:

In zijn toenmalige parochie heeft hij eerst met een aantal parochianen de cursus voor geloofsverdieping 'Volg Mij' gedaan.⁶ Na 'Volg Mij' namen ze nog deel aan een vervolgcursus en daarna leerden ze met een aantal parochianen in Milaan de Oikos-methode kennen. Door die cursus 'Volg Mij' - plus vervolgcursus - was er een bodem waarop de Oikos-methode kon gedijen.

Terug uit Milaan hebben ze eerst het parochiebestuur en de rest van de parochie geïnformeerd over wat ze in Milaan geleerd hadden. Een jaar lang werd vervolgens in de zondagsvieringen door de pastoor en de diaken veel aandacht besteed aan 'gemeenschap'. Vooral de Nieuwtestamentische tweede lezing bleek daar vaak veel stof voor aan te dragen.

Ze hebben toen eerst zelf de cursus van de Oikos-methode doorlopen in een groepje van potentiële leiders en - subleiders. In die cursus leer je ook kij-

⁶ 'Volg Mij' is een vertaling van 'Folge mir nach' van pastor Leo Tanner in Zwitserland. Het is een laagdrempelige variant op geloofsvormingen als Opnieuw beginnen, Vorming tot Gemeenschap en Adem van Leven. Zie 0150 en 0212 op www.stucom.nl.

ken naar veranderingsprocessen in jezelf. De groep kwam iedere veertien dagen bijeen om samen te bidden, een Bijbelgedeelte te bespreken en persoonlijke ervaringen uit te wisselen.

Na dat jaar zijn nieuwe groepen gevormd en uiteindelijk deden 62 mensen mee in 5 á 6 groepen van 8 tot 10 personen.

De zusters in een naburig klooster werden gevraagd voor dit project te bidden. Het Bijbelonderricht in al die groepen werd via een cassettebandje gegeven door de pastoor. Vijf jaar heeft het project goed gedraaid. Toen werd deze pastoor overgeplaatst. Zijn opvolger wenste niet met deze groepen verder te gaan, waardoor het hele project stopte.

De Oikosmethode is gericht op evangelisatie. Dat impliceert veranderingsprocessen in de mensen zelf. Als de leiders geleerd hebben veranderingen in zichzelf te zien kunnen ze ook anderen daarbij begeleiden. Mensen bekeren is Gods werk. Een pastor moet wel proberen te onderscheiden of en waarom een bekeringsproces eventueel stagneert. Bij het innerlijk groeiproces van de deelnemers hoort ook het loslaten van dingen. Het splitsen van de groep, omdat deze te groot is geworden, hoort bij dat groeiproces. Het loslaten van de vertrouwde groep waarin je allerlei persoonlijke ervaringen hebt verteld kan moeilijk zijn maar hoort er bij.

Wat nodig is om de Oikos-methode en vergelijkbare methodes te doen slagen is: een leider die er helemaal achter staat, met een team. Die leider hoeft niet de pastoor te zijn, maar de pastoor moet er wel achter staan. Zonder dragend team als leiding lukt het ook niet. Als slechts één leider het project draagt, zakt het weer ineen bij zijn vertrek.

Fusieperikelen

De hierboven geïnterviewde priester zit nu in een grote parochie die ontstaan is uit een fusie van

meerdere parochies. De aandacht van de parochianen in deze parochie gaat nog volop naar fusieperikelen. De tijd is daar nog niet rijp voor een project als Oikos. "Daarvoor moet een parochie een langere tijd een stabiele situatie kennen", zei deze priester.

Het relaas van deze priester bevestigt het driestappenplan:

(1.) *informeer uitgebreid de hele parochie. Neem daar goed de tijd voor.*

(2.) *vorm een team van mensen die leiding kunnen gaan geven aan kleine groepen.*

(3.) *vorm kleine groepen.*

Interessant en leerzaam is dat eerst de grond rijp gemaakt werd en potentiële teamleden geestelijk voorbereid werden door de vorming 'Volg Mij'.

Literatuur en verdere informatie over de Oikosmethode:

- www.santeustorgio.it

- *Systeem van parochiecellen voor Evangelisatie. Handboek.*

Dit handboek komt van de parochie St. Bonifatius in Florida, V.S. (die de basisgedachte ontving van een evangelische gemeente in Korea). De parochie St. Eustorgio te Milaan vertaalde het in het Italiaans voor een cursus voor leiders in 1987. Vanuit het bisdom Roermond leerden twaalf personen het kennen in 1994 en werd deze Nederlandse vertaling gemaakt onder eindredactie van dr. E.J. de Jong. Uitgegeven door Bisdom Roermond in A4-formaat. 112 pagina's.

- *Hoe de Heilige Geest een parochie kan vernieuwen door de evangelisatie.*

Don Pi.Gi. Perini, Parochie St. Eustorgio, Milaan. Brochure van 16 pagina's.

Uitgave: Bisdom Roermond, 2e druk, januari 1997

Hoofdstuk 3

WAARMEE BEGINNEN? HOE WORDT DE GROND RIJP OM SCC'S TE LATEN ONTSTAAN?

Er zijn verschillende wegen naar groepsvorming en volwassen geloof, passend bij verschillende soorten mensen en omstandigheden.

Zo kun je een groep vormen van jonge doopouders die ontdekken dat ze zelf meer van het geloof willen weten, om dat aan hun kind door te kunnen geven. Ook de insteek 'Ik wil meer van de Bijbel weten', kan de basis zijn voor een groep. Dat blijkt wel uit het succes van Geloven Nu.

Geloven Nu - groepen: geloofsgesprekken rond de Bijbel

Bij de Katholieke Bijbelstichting (KBS) zijn t/m 2007 zes delen verschenen van de cursus *Geloven Nu* (prijs: ca. 11 euro per deel) en een aparte uitgave om een groep te starten: *Geloven Nu Start*. De uitgaven zijn zo samengesteld dat cursisten zelf de stof kunnen voorbereiden, en bevatten stof voor acht bijeenkomsten.

Ontstaan in 1999 in Deventer is *Geloven Nu* binnen enkele jaren uitgegroeid tot een begrip in Nederland en Vlaanderen. Volgens de KBS werken nu (2008) zo'n tachtig à honderd groepen met deze manier om mensen samen te brengen rond Bijbel, geloof en levensvragen. "De gemiddelde omvang van de groepen is ca. 12-15 mensen. Een groep komt doorgaans 6 tot 8 keer per seizoen (sept. - mei) bij elkaar.

Sommige groepen houden ook een of twee keer per seizoen een viering en/of een maaltijd en/of doen een excursie. Veel groepen bestaan jarenlang in min of meer dezelfde samenstelling; het worden nogal eens kleine gemeenschappen met hechte(re) en gezellige onderlinge banden." Zo schreef Philippe van Heusden van de KBS in september 2005 in het tijdschrift *Bouwen aan de Nieuwe Aarde*.

Volgens Marianne Baijens van het Aartsbisdom Utrecht (vgl. 0215 op www.stucom.nl) is dit materiaal niet direct als Bijbelcatechese te typeren; eerder als geloofsgesprekken rond de Bijbel. Het kan volgens haar zeker goed gebruikt worden als een vervolg op *Opnieuw Beginnen* (vgl. 0212 op www.stucom.nl).

Meer informatie over Geloven Nu: www.bijbel.net.

Van hoofd naar hart

Bij de insteek 'ik wil meer van het geloof of van de Bijbel weten', ligt de nadruk op het intellect. Dat kan ook zonder dat je hart geraakt wordt en zonder dat je God echt toelaat in je leven.

Een Geloven Nu-groep of andere Bijbel-groep zou door gebruik van een van de andere methodes kunnen uitgroeien tot een kleine christelijke gemeenschap, waarin mensen geloof en leven met elkaar delen, samen bidden en gestimuleerd worden tot dienstbaarheid naar buiten. Belangrijk is wel dat de deelnemers een weg naar volwassen geloof kunnen gaan, waarbij ook de lange weg van het hoofd naar het hart wordt afgelegd.

Alpha-cursus

De Alpha-cursus blijkt een wegbereider naar SCC's te kunnen zijn. Door de Alpha-cursus gaan mensen in gesprek met elkaar en komen velen tot een bewuster geloofsleven. Na de Alpha-cursus hebben veel deelnemers behoefte aan een vervolggroep en/of een vervolgvorming. Ook zo ontstaan in parochies kleine gemeenschappen.

Helen Opstal van het Katholiek Alphacentrum in Den Haag schrijft:

'Steeds meer jongeren en volwassenen weten niet meer waar het in het Katholieke Geloof om gaat. Geloofsonderricht is een must geworden. Maar dan wel een onderricht dat bij het begin begint, in stijl aansluit bij de hedendaagse mentaliteit en ruimte biedt voor dialoog, ontmoeting en informatie: dat is *pre-catechese*.

De Alpha-cursus (inmiddels in meer dan 160 landen) is een *tien-weeken cursus* rond de kernpunten van het christelijk geloof (bijv. Wie is Jezus? Hoe lees ik de Bijbel? Wat is bidden? Hoe zit het met de Kerk?) Elke bijeenkomst begint met een maaltijd, waardoor de deelnemers elkaar beter leren kennen. Daarna volgt een korte inleiding en ruim de tijd voor gespreksgroepen. Halverwege de cursus is er een extra bijeenkomst, met o.a. een gebedsviering om ook te ervaren wat men geleerd heeft. In relatief korte tijd verneemt men veel over het christelijke geloof. De nadruk ligt op de persoonlijke relatie met Christus.

De Alpha-cursus is een heel geschikte methode voor de vele zoekende mensen, jong en oud, van allerlei sociale achtergronden. Wie niet gelovig is kan meedoen, wie van huis uit kerkelijk is maar er niets meer aan doet kan mee doen, maar ook wie praktiserend is.

Om een Alpha-cursus te gaan geven is er een team nodig (3 à 4 personen) dat de cursus kent. Het team coördineert het contact met de parochie en de pas-

toor, de medewerkers (bidders, kokers, inleiders, deelgroepleiders) en verzorgt de promotie. Er worden Alpha-instructiedagen gegeven door het Katholiek Alpha Centrum.

Alpha werkt zeker in een stadsomgeving; in dorpen is aan te raden om met verschillende parochies uit de buurt een Alpha op te zetten. Het is de bedoeling Alpha te blijven aanbieden (minimaal 1 x per jaar); juist het terugkerende aanbod blijkt een sterke werking te hebben. Er bestaat ook een Alpha voor tieners en studenten.

En het is belangrijk een goed vervolg te hebben, want we merken dat deelnemers ná de Alpha altijd meer willen...'

Zie verder www.rk-alphacentrum.nl en 0218 en 0150 op www.stucom.nl.

Cafe: film en geloofsgesprek

CaFE komt uit Engeland en staat voor Catholic Faith Exploration – het Katholiek geloof verkennen – en bestaat uit verschillende series. Beschikbaar in het Nederlands is al (januari 2008) de serie: *God beter leren kennen*, zeven inleidingen door David Payne, die heel goed aansluiten op de Alpha. De inleidingen staan op dvd en een handboek geeft aanwijzingen voor de gespreksgroepen erna (geen maaltijd, wel een drankje, het is tenslotte CaFE!). CaFE is een heel eenvoudig aan te bieden cursus. Eventueel ook vooraf aan Alpha of zelfs los van Alpha. Maar ze vervangen elkaar niet. Ook voor tieners en jongeren is er een CaFE: *plugged in Youth CaFE*. Bijeenkomsten met 'coole' inleidingen op dvd, helemaal afgestemd op de jeugd van vandaag. De dikke handleiding en instructies op dvd helpen het team deze bijeenkomsten te houden. Mooi materiaal en ook weer eenvoudig in parochies te geven. Meer over CaFE: www.rk-alphacentrum.nl.

Alpha-omega cursus

De Alpha-cursus wordt binnen de R.-K. kerk gezien als een precatechese die goed aansluit bij 'het eerste geloofsonderricht' ofwel 'kerygma'. Voor hen die zich aangetrokken voelen tot de R.-K. kerk en hiervoor interesse tonen is een vervolgcursus onontbeerlijk. Een cursus waarin complementair elementen van het R.-K. geloofsgoed aan de orde komen. Jacques van Bijsterveld, die in de parochie te Nootdorp deze cursus vaak georganiseerd heeft schrijft: "Ik vind dat de R.K. kerk het, vanuit haar missie tot evangelisatie, aan zichzelf verplicht dit R.-K. vervolg aan hen aan te bieden. De vraag is: Wat zijn die

complementaire R.K. elementen, die als eerste dienen te worden aangeboden? Het handboek: 'De Alpha-cursus in een Rooms Katholieke setting' geeft hiervoor enige aanzetten zoals: de sacramenten, het kerkelijk jaar, de Kerk als gemeenschap, Maria en de andere heiligen, historie en hiërarchie van de kerk, etc. Ter onderscheiding van de reformatische kerken is het ook van belang enige aandacht te geven aan de R.K. opvatting over de drie 'sola's' van Maarten Luther: (A) Sola Scriptura, (B) Sola Gratia en (C) Sola Fides.

Kardinaal Stafford, hoofd van de pauselijke raad voor leken, is enthousiast over de Alpha-cursus en stelt voor, gezien het belang van een goede follow up, hieraan evenveel tijd te geven als aan de Alpha-cursus zelf.

Onderwerpen

Het programma van de Alpha-Omega-cursus ziet er in Nootdorp als volgt uit:

(1.) De H. Schrift en de Traditie [De Canon, Schriftinterpretatie, Sola A], 2. Kerkhistorie en Kerkstructuur [Apostolische continuïteit, kerkhiërarchie, etc.], (3.) De Gemeenschap van de Kerk [R.K. definitie van Kerk], (4.) Genade en Sacramenten [Genade begrip, Sola B, Algemene inleiding op Sacramenten], (5.) Doopsel en Vormsel, (6.) Eucharistie plus excursie op het priesterkoor [Uitleg Sacrament en liturgische expressie], (7.) Huwelijk en Priesterschap, (8.) Sacrament van Verzoening en het Sacrament van de zieken, (9.) De Heiligen [Maria, voorbeeldfunctie van de heiligen, Sola C], (10.) Het kerkelijk jaar [De Hoogfeesten en de liturgische symboliek en expressie]. Verschillende sprekers verzorgen deze inleidingen.

Deze Alpha-Omega-cursus dient als R.K. vorming voor hen die het noodzakelijk fundament van de precatechese van de Alpha-cursus reeds hebben ontvangen. Als begeleidend handboek wordt gebruik gemaakt van 'Het Geloofsboek' van de Belgische Bisschoppen.

Regionale functie

De Alpha-Omega-cursus wordt om de twee jaar in onze dubbele parochie Pijnacker/Nootdorp gegeven. We accepteren bij voldoende ruimte ook cursisten van omliggende gemeenten, en hebben daardoor een regionale functie gekregen. We hebben veel enthousiaste cursisten gehad van Berkel en Rodenrijs, Bergschenhoek, Bleiswijk en van Zoetermeer. We draaien nu de vierde cursus met gemiddeld ca 20 deelnemers. Wij zijn helaas nog de enigen die de cursus geven."

Hoofdstuk 4

HOE VERHOUDEN DE VERSCHILLENDE METHODES ZICH TOT ELKAAR EN HOE ONTWIKKEL JE EEN TOEKOMSTVISIE?

Een parochie die begint met het regelmatig aanbieden van de Alpha-cursus of op andere wijze de grond rijp ziet worden voor meerdere kleine gemeenschappen, moet ook nadenken over het vervolg.

Na de Alpha-cursus zijn er vervolgprogramma's als CaFE en Alpha-Omega. Daarna of daarnaast kan ook materiaal als Opnieuw beginnen, Vorming tot Gemeenschap, Adem van Leven of materiaal van Renew gebruikt worden.

Maar een parochie(verband) zou in haar structuur ook iets mogen inbouwen waardoor een groeiend aantal kleine gemeenschappen een vaste plaats en een lang leven kunnen krijgen. Arthur Baranowsky draagt daar ideeën voor aan.

Intern in de parochie en naar buiten treden

Helen Opstal van Het Katholiek Alpha Centrum schrijft: 'We zijn bekend met het WeG-concept van Armbruster (0216 op www.stucom.nl). Alpha heeft daarin ook zijn plaats.

Opnieuw Beginnen is echter toch meer voor intern gebruik in de parochie. Het heeft niet de kracht om naar buiten te treden, zoals met de Alpha-cursus. Ze vullen elkaar aan maar vervangen elkaar niet.'

De 'beginsituatie' van de deelnemers

Marianne Baijens van het Aartsbisdom Utrecht: 'Geloven Nu kan heel goed als vervolg op een startprogramma. Ik denk dat het van de groep afhankelijk is waar men mee begint en met welke programma's men verder gaat. Dat heeft te maken met wat we in de catechese noemen de *'beginsituatie' van de deelnemers*. Heeft men al eens eerder in dergelijke groepen gezeten bijvoorbeeld? Ik zou geen vaste lijn van programma's willen neerzetten die iedereen moet volgen. Doen ze trouwens toch nooit, zijn ze veel te eigenwijs voor.'

Heer, leer ons bidden

Bisdom Rotterdam geeft een cursus uit onder de titel: Heer, leer ons bidden⁷. Hoe past die cursus in het geheel? Is het ook materiaal om SCC's mee te starten of te verdiepen?

Marianne Baijens: 'Het project heet: 'Heer, leer ons bidden'; kennismaken met het christelijk gebed. En

het bestaat uit een handleiding, een werkboek en een boekje met gebedsvieringen. Het is een bewerking van een cursus uit Brugge. Ik vind het goed materiaal om een SCC-groep verdere verdieping te geven. Ik zou er niet meteen mee willen starten, dat kan voor sommigen wat al te veel van het goede zijn. Maar er kunnen ook groepen zijn die het al gewend zijn om met elkaar geloof te delen en die er dus veel makkelijker in stappen.

Eerst kennismaken met elkaar

Ik zou bij een beginnende groep een aantal bijeenkomsten besteden aan kennismaking met elkaar, zodat men ook een echte groep kan worden. En dat kan met 'Come as you are' (Zoals je bent) of iets anders.' Zie over 'Come as you are' 0215 en 0214 op www.stucom.nl.

⁷ Niet te verwarren met de cursus *Heer, leer ons bidden* van stichting Agapè en *Heer, leer mij bidden* van de Katholieke Charismatische Vernieuwing (zie 0150 op www.stucom.nl).

Hoofdstuk 5

RENEW: SPIRITUELE PAROCHEVERNIEUWING

In de introductiefolder⁸ van Renew in bisdom Roermond staat: 'Renew wil de blijdschap van Gods boodschap tot eenieder van ons laten doordringen. Dat gaat het best in kleine gespreks-groepen. Binnen de veilige vertrouwelijkheid van zo'n kleine gemeenschap kunnen wij makkelijker over onze geloofservaringen spreken dan in het openbaar. In onze maatschappij wordt spreken over het geloof te vaak verwezen naar het privé-domein, en dat terwijl de behoefte aan geloofservaringen van anderen groeiende is. Niet voor niets is dan ook overal ter wereld een explosieve groei te zien van kleine christelijke gespreks-groepen.

Renew, het internationale project van spirituele parochievernieuwing waarmee men in 2004 ook in ons bisdom is begonnen, biedt u hiervoor een unieke kans. Het wil geen discussiegroep zijn voor geleerden noch een platform voor de klaagzang van gefrustreerden, maar een ontmoetingsplek met God in ons midden. Gebed, zang, Bijbellezing, overweging en het delen van onze ervaringen als gelovige of zoeker naar God zijn dan ook vaste bestanddelen.

In groepen van 8 tot 12 deelnemers komen we bijeen in de woning van een gastvrouw of -heer, om dan in 6 avonden, verdeeld over 6 aaneensluitende weken, met behulp van een handboek verschillende onderwerpen te bespreken. De groepsleiders willen zich opstellen als gelijken, niet als leraren die alles beter weten. Zij worden toegerust in een zogenaamde kerngroep onder leiding van b.v. de parochiepriester of diaken. Ook worden zij begeleid door de Amerikaanse zuster Maureen van het International RENEW Service Team.

Renew bestaat reeds 25 jaar in méér dan 20 landen en heeft in 15.000 parochies overal ter wereld geleid tot meer wij-gevoel onder de gelovigen en vaak ook tot een vernieuwde relatie met God. Renew werd door onze hulpbisschop Everard de Jong naar Nederland gehaald en Echt is de eerste plaats die ermee is begonnen.'

Opbouw van de Renew-bijeenkomsten

De opbouw van de bijeenkomsten is als volgt. In de huiskamer van de begeleider wordt de Bijbel op tafel gelegd en wordt er een gezellige sfeer geschapen, b.v. door een kaars aan te steken. De bijeen-

komst duurt twee uur. Het programma ziet er als volgt uit:

- men drinkt koffie met elkaar;
- op de eerste bijeenkomst vertelt men het levensverhaal aan elkaar en de plaats van het geloof in het leven;
- er wordt een gebed uitgesproken door de groeps-leider;
- er wordt samen gezongen;
- men wisselt uit hoe het is gegaan na de vorige bijeenkomst en vertelt elkaar of afspraken die toen zijn gemaakt (b.v. ziekenbezoek) zijn gerealiseerd;
- het doel van de bijeenkomst wordt uiteengezet door de begeleiders;
- men leest met elkaar een overweging door om de beurt een alinea hardop voor te lezen; de overwegingen zijn bij elkaar gebracht in een handboek;
- men praat met elkaar over de gelezen tekst: begrijpt men de tekst en wat spreekt het meest aan en waarom;
- men gaat met elkaar na welke verbindingen gelegd kunnen worden tussen de gelezen tekst en het dagelijks leven van de deelnemers;
- men neemt zich concrete activiteiten voor die men de komende week kan proberen uit te voeren;
- men eindigt de bijeenkomst met een gezamenlijk gebed en samenzang.

Series van zes bijeenkomsten

De beginjaren van Renew in Echt worden beschreven in het KASKI-rapport over small Christian communities⁹. Intussen zijn in het totaal acht groepen ontstaan die vijf series van zes bijeenkomsten hebben gehad aan de hand van vijf handboeken. De behoefte om ook na zo'n serie van zes bijeenkomsten bij elkaar te blijven komen bleek duidelijk. Omdat de pauze tussen het voorjaarsseizoen en het najaarsseizoen vrij groot was, kwam de vraag naar opvulling van de lange pauze. Dat heeft pastoor Kanke gedaan door voor meer dan vijftig mensen lezingen te geven over het Johannes-evangelie.

Waarom katholiek?

Intussen is er een nieuwe start van RENEW met nieuw materiaal. Het gaat om de vertaling van het Amerikaanse RENEW-materiaal WHY CATHOLIC?, en bestaat inhoudelijk uit een reis door de Katechismus van de katholieke Kerk (KKK). De handleiding (reader) geeft een samenvatting van die catechismus. Verder is de opbouw hetzelfde als hierboven beschreven is, met gebed, zang, geloof

⁸ nr. 0197 op www.stucom.nl

⁹ 0170 op www.stucom.nl

delen, bijbel lezen, catechismusstof, reflectievragen, voornemens tot concrete actie.

Voor de Nederlandse situatie waarin de meeste katholieken veel minder basiskennis meebrengen dan Amerikaanse christenen, vind pastoor Kanke het materiaal van WAAROM KATHOLIEK? nog geschikter als instap dan het eerder gebruikte materiaal.

In november 2007 sloten ze in de parochie in Echt de eerste serie bijeenkomsten af van WAAROM KATHOLIEK? In het totaal zijn er acht series (seizoenen genaamd), waarin alle vier delen van de Catechismus van de Katholieke Kerk worden behandeld. Aan deze serie in het najaar van 2007 namen in totaal 63 mensen deel, verdeeld over acht groepen.

Deelnemersboek van Waarom katholiek?

Pastoor Kanke kan dit (voor hem) nieuwe materiaal van RENEW (WHY CATHOLIC?) van harte aanbevelen om mee te starten. Eerdere deelname aan Renew is geen voorwaarde.

Het deelnemersboek (reader) van WAAROM KATHOLIEK? DEEL 1 bevat de stof voor twee 'seizoenen', zodat de bespreking van de 12 artikelen niet uit elkaar wordt gehaald. Wie dit deelnemersboek wil kopen kan contact opnemen met pastoor Rainer Kanke, Vrijthof 21, 6101 AM Echt, r.kanke@home.nl, 0475-481659.

Meest succesvol

Er zijn verschillende programma's voor kleine kerkelijke gemeenschappen, schrijft Arthur Baranowsky, 'voor het Engelse taalgebied is Renew waarschijnlijk het meest succesvolle en wijdverspreide format in de parochies'¹⁰.

Informatie

Over de parochie in Echt: www.echtkerkelijk.nl
knop SAMEN NADENKEN inclusief de submenu's Voorgeschiedenis en Nieuws.

Over Renew: nr. 0197, 0199, 0200 en 0213 op www.stucom.nl.

Websites Renew:

www.renewintl.org,
www.WhyCatholic.org,
www.ParishLife.com.

¹⁰ Uit de reader van de werkconferentie Small Christian Communities, Tilburg 1 april 2004.

Hoofdstuk 6

PAROCHIE ALS NETWERK VAN GROEPEN

De hierboven geciteerde Baranowsky stelt dat de kerk ervoor moet zorgen, dat parochianen liefde en geloof kunnen ervaren. Hij ziet kleine groepen als een goede mogelijkheid daartoe en bepleit een herstructurering van parochies waardoor het mogelijk wordt dat alle parochianen elkaar niet alleen op zondag in de kerk zien, maar ook elke veertien dagen in een kleine groep in een huiskamer. Het lijkt op de Oikosmethode, maar dan niet zozeer omwille van de evangelisatie maar meer omwille van het gemeenschapsleven en de diaconie.

Pastorale nabijheid

Marianne Baijens van het aartsbisdom Utrecht schrijft¹¹: 'In de notitie *"Waarheen zijn we op weg? Het parochiepastoraat in ons bisdom in 2010"* schetst vicaris Rentinck het beeld van de parochie in 2010 als een netwerk van groepen. Te denken valt aan catechesegroepen, huisgroepen, bezinningsgroepen, diaconiegroepen, specifieke doelgroepen, liturgiegroepen. Al deze groepen dragen zelf zorg voor pastorale nabijheid van de leden naar elkaar, elk vanuit een eigen accent. Door goede onderlinge communicatie en vooral door gezamenlijke vieringen kan iets beleefd worden van de grotere geloofsgemeenschap waartoe we behoren.

Kleinste eenheid van kerk

Eén van de mogelijkheden van een groep binnen het netwerk van groepen is de Kleine Kerkgemeenschap. Een Kleine Kerkgemeenschap is de kleinste eenheid waarin je kerk kunt zijn.¹² Ze bestaat uit zo'n acht tot vijftien parochianen die regelmatig bij elkaar komen om het leven van alledag met elkaar te delen, om te bidden en de Schrift te lezen en zorg voor hun medemens te hebben. Het model van Kleine Kerkgemeenschappen is voor de parochie van de toekomst een belangrijke oriëntatie om pastoraat van de nabijheid vorm te geven. De Kleine Kerkgemeenschappen kunnen bijdragen aan de vitaliteit van de parochie.

¹¹ 0215 op www.stucom.nl

¹² De klassieke taakverdeling van de kerk bestaat uit drie kernhandelingen die de kerk doen ontstaan en die haar uiting van leven zijn: leren, vieren en dienen. Baranowsky heeft het uitoefenen van de drie taken in SCC's als een van de voorwaarden gesteld om zijn SCC's 'kerk' te noemen. Zo schreef P. Ambting, 0214 op www.stucom.nl.

Gemengd gezelschap

Zo'n dertig jaar geleden begon pionier Arthur Baranowski met een basisgemeenschap in Michigan. Sindsdien heeft hij veel ervaring opgedaan met deze kerkvorm. En het verspreidde zich over het hele land. Inmiddels maken meer dan een miljoen Amerikanen deel uit van een kleine kerkgemeenschap (SCC). Er is een landelijk instituut dat de gemeenschappen ondersteunt met materiaal en trainingen, de National Alliance of Parishes Restructuring Into Communities, de NAPRC (www.naprc.faihtweb.com).

Stelt u zich voor: om de twee weken komt een groep van acht à twaalf mensen bijeen bij een van hen thuis. Het is een gemengd gezelschap, van ouderen en jongeren, stellen en alleenstaanden. Ze openen met gebed en bijbellezing. Vervolgens nemen ze een onderdeel van een programma door, waarmee ze een nieuwe stap zetten in hun ontwikkeling. Ze praten vooral veel over zichzelf en hun gewone leven. Ze willen van elkaar weten hoe het met hen gaat. Maar vooral ook hoe ze in hun gebeurtenissen van alledag iets van God hebben gezien. Ze sluiten weer af met gebed en drinken nog iets.

De Amerikaanse pioniers hebben iets bedacht om de groepen aan het grotere geheel van de parochie (en de wereldkerk) te binden zonder de pastorale beroepskracht extra te belasten. Elke groep moet namelijk beschikken over een 'pastorale ondersteuner' (pastoral facilitator) die uit de leden zelf wordt gerekruteerd. Deze PO ziet erop toe dat de kleine kerkgemeenschap geen esoterisch of elitair groepje wordt maar echt *kerk*: een verzamelde gemeenschap van allen voor de Heer.' Aldus Marianne Baijens.

Amerikaanse ervaringen in Nederland uitgeprobeerd

De Nederlandse priesterstudent Peter Ambting heeft in het kader van zijn opleiding in Amerika een half jaar ervaring opgedaan met de 'methode Baranowsky'. De scriptie die hij daar over schreef is een bron van praktijkinformatie en staat als 0214 op www.stucom.nl.

Maar wat kon hij met deze methode in Nederland? Hij schrijft:

'Na mijn positieve ervaring met SCC's in de VS besloot ik om tijdens mijn pastorale jaar in het studiejaar 2006/2007 in de parochies van Buren/Geldermalsen en Culemborg de eerste fase van

Baronowski's methode met een groep te doorlopen. "Kom zoals je bent" heet het traject van 12 bijeenkomsten voor de eerste fase.' Dat werd een leerzame ervaring en geen onverdeeld succes. Als positief werd door de deelnemers gewaardeerd:

- De vertrouwdheid binnen de groep
- Mensen leren kennen in de gemeenschap
- Hersteld vertrouwen
- Relatieveert eigen ervaringen door te luisteren naar anderen
- Cultiveert eigen ervaringen door te luisteren naar anderen
- Verbreding van de sociale kring
- Geloof kan gedeeld worden

Maar iets dat als negatief beoordeeld werd, was de lengte van "Kom zoals je bent" als "sociaal traject". Men gaf aan graag eerder inhoudelijk bezig zijn.

Per parochieverband opzetten

Voor de situatie in het aartsbisdom kan het bijvoorbeeld een uitdaging zijn om in elke parochie van een parochieverband een SCC op te zetten. Dit betekent dat er gemiddeld zo'n tien groepen zijn per verband. Tien groepen is best veel, naar dit biedt ook de mogelijkheid om een overkoepelende structuur op te zetten. Men zou bijvoorbeeld maandelijks of tweemaandelijks de pastoral facilitators van al die groepen uit kunnen nodigen voor een bijeenkomst. In die bijeenkomsten kunnen de pastoral facilitators toegereust worden voor het leiden van een groep en ook kunnen zij inhoudelijk gecoachd worden, zodat ze de groep van nieuwe inspiratie kunnen blijven voorzien.

Beter meteen voor het inhoudelijke kiezen

Bij de evaluatie van het project Small Church Communities van het aartsbisdom merkte onder andere de praktisch theoloog Jan Hendriks op: "Dit is de zoveelste methode die via een sociale insteek naar het geloofsinhoudelijke wil". De ervaring van Hen-

driks is dat dit niet werkt. Voor de Nederlandse situatie lijkt het me beter om meteen voor inhoudelijk te kiezen.

Peter Ambting wil er daarom voor pleiten sneller over te gaan op de reguliere methode van SCC's zoals Baronowski die voorstaat, maar daar doorheen modules uit "Kom zoals je bent" als groepsopbouwende oefeningen te verweven.

SCC maakt voor pastores ander werk overbodig

Het opzetten van SCC's vraagt een behoorlijke investering van pastores in een parochie of parochieverband. Naast het pastorale werk en al het extra werk dat reorganisaties in parochies met zich meebrengen, kan het veel lijken. Maar volgens Ambting maken de SCC's ander werk overbodig. Hij schrijft: 'Hoewel ik denk dat SCC's pastoraat met zich meebrengen, zullen goed functionerende SCC's pastoraat uit de handen van de pastor nemen. Omdat er aandacht is voor leren, vieren en dienen in de SCC's, zullen goed functionerende SCC's ook taken op deze terreinen op zich gaan nemen. Zo kan ik me voorstellen dat een SCC een bepaalde diaconale taak op zich neemt, waarin de parochie anders op een andere wijze had moeten investeren. Ook zullen zich in de SCC's nieuwe charisma's ontplooiën. Naarmate mensen meer doordrongen worden van hun christen-zijn, willen ze zich ook meer voor de parochie inzetten. Verder zullen SCC's een impuls aan het parochielevens geven. Wanneer mensen zich thuisvoelen in een SCC en wanneer men het geloof daar op een positieve wijze ervaart, zal daar een enorme kracht vanuit gaan. De pastor, hoe diens hart ook brandt van het vuur van het geloof, kan nooit doen wat tien bewogen gelovigen uit een SCC kunnen doen.'

Meer: 0214 en 0215 op www.stucom.nl

Hoofdstuk 7

TOO SMALL? PASTORATE NA DE ALPHA-CURSUS

Mensen die een Alpha-cursus of vergelijkbare vorming hebben gedaan willen lang niet allemaal direct doorgaan in een kleine gemeenschap van 8 tot 12 personen. Die vinden ze soms te persoonlijk en te diepgaand. Bovendien lukt het een parochie vaak niet direct om voor elke kleine gemeenschap geschikte leiding te vinden.

Tussenlaag: bijeenkomsten met 25 tot 35 deelnemers

De zondagsviering met honderd mensen in de kerk is echter tamelijk anoniem. Daarom is een 'tussenlaag' soms de oplossing. Bijeenkomsten met 25 tot 35 deelnemers die eens per veertien dagen samenkomen. In zo'n groep kun je nog een beetje anoniem zijn, als je wilt. En je kunt ook de meeste aanwezigen leren kennen. In de Anglicaanse parochie in Londen waarin de Alpha-cursus ontstond, noemt men deze tussenvorm: the pastorate. Deelnemers aan een pastorate kunnen de ene week in de grote groep en de andere week in een kleine groep samenkomen. En in de grote groep kunnen charisma's van leiding geven ontdekt worden.

Waar kleine gemeenschappen als te bedreigend of te benauwd worden ervaren, daar kunnen combinaties met bijeenkomsten van 25 tot 35 deelnemers uitkomst bieden.

Meer hierover: www.alphaconnected.org

Leren van andere christenen

In protestantse en evangelische kerken zijn veel meer SCC's dan in de r.-k. kerk in Nederland. Vaak worden ze groeigroepen genoemd en kunnen ze hulp en materiaal krijgen uit meerdere centra. Zie bijvoorbeeld de website van het Evangelisch Werkverband binnen de PKN, www.ewv.nl. Daar staat te lezen dat bij gemeenteopbouw en geestelijke vernieuwing van de plaatselijke gemeente kleine groepen een sleutelrol vervullen. Het knelpunt bij de Gemeente Groei Groepen is volgens deze website meestal niet het deelnemersaantal. 'Wel horen we soms: 'we missen kader' en 'het ontbreekt aan geschikte leiding'. Wie gevraagd wordt een groep te leiden acht zichzelf niet altijd bekwaam deze taak op zich te nemen. Anderen nemen de taak wel op zich, maar hebben vervolgens weinig idee hoe vorm te geven aan de bijeenkomsten van de groep. De manier waarop groepsleden op elkaar reageren blijkt minstens zo belangrijk als wat er in de groep ter sprake komt. Als toeruster weet je: werken met een groep kun je leren. Het komt niet aan op 'de geboren leiders' of op mensen die blaken van zelfvertrouwen. Leiding geven aan een groep vraagt bezig zijn in afhankelijkheid van de Heer met de bereidheid te willen leren.' Aldus de website van het Evangelisch Werkverband, www.ewv.nl.

Hoofdstuk 8

EEN SMALL COMMUNITY VANUIT EEN NIEUWE BEWEGING IN PAROCHEVERBAND

Als een pastor kleine gemeenschappen in zijn parochies wil opzetten voor langere tijd, dan is het succes mede afhankelijk van zijn opvolgers en van de diocesane hulp. Een groep die regelmatig input krijgt vanuit een landelijk of internationaal netwerk is minder kwetsbaar. Volgens het KASKI-onderzoek bestaan de parochiële Small Christian Communities (SCC) voor 16% uit groepen 'die in de traditie staan van een van de nieuwe bewegingen'.

Wat zijn dat voor groepen? Hoe kunnen die ontstaan in een parochie?

LIFE TEEN

De internationale katholieke beweging Life Teen blijkt parochiële groepen van tieners te kunnen vormen, die regelmatig (m.n. op de zondagavond) een programma hebben. In verschillende Nederlandse bisdommen blijkt dit onder de tieners aan te slaan.

Passend bij de jeugdcultuur en bij de Amerikaanse oorsprong gebruiken ze allerlei Engelse termen.

Bernadette Hussem, *Youth Minister in H. Tomas parochie te Roermond* vertelt:

'Life Teen is een internationale Katholieke beweging, die de Kerk dient door het aanbieden van mogelijkheden tot geloofservaringen die tieners dichterbij Christus brengen. Dit wordt bereikt door een levendige Eucharistische spiritualiteit en door het creëren van vele mogelijkheden voor tieners om te groeien in hun geloof. Onze missie is om tieners dichterbij Christus te brengen. Wat meer dan 20 jaar geleden begon in een parochie in de V.S. is nu verspreid over 1000 parochies in 20 landen. Life Teen is trouw aan het Magisterium van de Rooms Katholieke Kerk, met als centraal punt de Eucharistie. Life Teen is toegewijd aan de Moeder Gods, Maria. Ons doel is het tieners te ondersteunen en diegene die hen dienen.

Life Teen componenten: Op de tieners gerichte liturgie, Life Nights, Wekelijkse activiteiten, Retraites en Parents for Life.'

Voor meer informatie: www.lifeteenroermond.nl en www.lifeteen.com.

FOCOLARE

Door de Focolarebeweging zijn veel groepen ontstaan van gelovigen die regelmatig samenkomen voor gesprek over (het in praktijk brengen van) een evangelietekst. Hoe kunnen deze Woord van leven-groepen een vitaliserende SCC zijn in een parochie?

Ton Jongstra: 'Door iedere maand een zin uit het evangelie te nemen en te proberen deze in het dagelijkse leven toe te passen, evangeliseren we ons zelf. Als hulp daartoe wordt er iedere maand een kort commentaar aangereikt op de zin uit het evangelie die in die maand wordt voorgesteld te leven. Gaandeweg assimileren we zin voor zin het evangelie en groeien in ons de vruchten van het geleefde Woord. Dit vertaalt zich in een christelijke levenshouding die doorwerkt in al onze contacten.

Vanaf het begin van de Focolarebeweging komt men maandelijks in kleine groepen samen om de ervaringen met het geleefde Woord en de inzichten die men daardoor opdoet met elkaar te delen. Deze uitwisseling blijkt mensen op een diepe manier te verenigen in een kleine christelijke gemeenschap waardoor men gesterkt en gedragen wordt en tot nieuwe levenskeuzen komt.

In sommige parochies is een dergelijke 'Woord van Leven'-groep gestart op initiatief van de pastoor, in andere op initiatief van een parochiaan. Het zijn vaak vrijwilligers uit de parochie die eraan deelnemen. Het geleefde evangelie werkt door in de onderlinge contacten binnen de parochie, waardoor het gemeenschapskarakter ervan wordt versterkt. Dit kan zichtbaar worden in een groei van de diaconale activiteiten of door stabilisering of zelfs groei van het kerkbezoek doordat men er zich thuis voelt.'

Inlichtingen: www.focolare.nl

DE NEOKATECHUMENALE WEG

Vanuit Spanje, Italië en andere landen zijn in Nederland mensen komen wonen die in parochieverband de Neokatechumenale weg hebben geïntroduceerd. Ook daaruit ontstaan groepen van gelovigen, die regelmatig met elkaar bidden en spreken over het geloof in de dagelijkse praktijk.

Pastoor J. van der Mee, die ervaring heeft met een groep van de Neo-Katechumenale Weg in zijn parochie, schreef er het volgende over:

'De Neokatechumenale weg begon in 1964 onder de bewoners van de barakken in Madrid. Kiko Arguello en Carmen Hernandez verkondigden, op verzoek van de armen, met wie ze leefden, het Evangelie van Christus. In de loop van de tijd concretiseerde dit kerygma zich in een catechetische synthese, gefundeerd op een driepoot: Woord van God – Liturgie – Gemeenschap. Dit bracht de mensen tot een broederlijke communio en een volwassen geloof, zoals

deze zichtbaar wordt in Christus op het kruis. Deze nieuwe ervaring verspreidde zich langzaam in de andere bisdommen van Spanje.

In 1968 kwam de Weg in Rome. Met toestemming van de Vicaris Generaal van de stad Rome, Kardinaal Angelo Dell'Acqua, begon men de eerste catechese in een parochie van Rome. Vanaf die dag begon de Weg zich in de bisdommen van heel de wereld uit te breiden.

De Neokatechumenale Weg stelt zich ten dienste van de bisschoppen en de pastoors. Zij bieden parochianen een weg aan van herontdekking van het doopsel en van een permanente geloofsopvoeding. Het gaat hier niet om een herhaling van het doopsel, maar om verdieping van het geloof in etappes (zie "Rituaal van de christelijke initiatie van volwassenen") met de bedoeling de onmetelijke rijkdommen van het doopsel, dat men ontvangen heeft, beter te doen begrijpen en beleven. De aard van het doopsel vereist een catechumenaat, zoals dat bij kinderen al naar voren komt (zie KKK 1231). De Neokatechumenale weg is bovendien een instrument voor de christelijke initiatie van volwassenen die zich op het doopsel voorbereiden.

Deze pastoraal van een 'catechumenaat na het doopsel' is door de Kerk bevestigd als een echt vernieuwende pastoraal voor de parochies. De weg heeft als uiteindelijk doel de gelovigen geleidelijk aan te brengen tot een intimiteit met Christus en dat ze actieve leden van de kerk en geloofwaardige getuigen van de Blijde Boodschap van onze Verlosser worden.'

Literatuur: *Neocatechumenale Iter - Statuta / De Neocatechumenale Weg - Statuut*, 2003; ISBN 3-7666-0549-6; 202 blz., Diocesaan Neokatechumenaal Centrum, Uitgeverij: Verlag Butzon & Bercker D-47623 Kevelaer (www.bube.de), inhoud: o.a. Decreet van goedkeuring en Statuut, interventies op de dag van de goedkeuring, juridische en kerkelijke commentaren op het statuut, en een aanhangsel met brieven en een toespraak van paus Johannes Paulus II en een nota van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst.

Verkrijgbaar via De Tiltenberg, www.tiltenberg.org

GEMEENSCHAP EMMANUEL

Wat heeft de Gemeenschap Emmanuel parochies te bieden?

Michael Stoelinga, verantwoordelijke voor de Gemeenschap Emmanuel in Nederland: 'De Gemeenschap Emmanuel is ontstaan uit gebedsgroepen en alle leden maken deel uit van een huiskring. De

Emmanuel-huiskringen hebben de kenmerken van een SSC. Het enige verschil is mogelijk dat deze huiskringen na een jaar opnieuw worden ingedeeld. Dit geeft dynamiek. Lange tijd heeft dit los van parochies gestaan. In enkele parochies, waar veel leden van Emmanuel actief zijn, heeft het geleid tot SSC's binnen de parochie.

Emmanuel kan een beperkt aantal parochies steunen door met haar leden aanwezig te zijn. De ervaring van de leden met huiskringen kan bijdragen aan SSC-vorming in parochies.

De Gemeenschap Emmanuel heeft ook ervaring met enkele geloofsfeest-projecten (een intensieve geloofsweek met heel de parochie), als middel om SSC's te starten of te revitaliseren.

De ervaring van de Gemeenschap Emmanuel is dat SSC's een belangrijke component zijn van gemeenschapsopbouw. En dan mag gerust geconcludeerd worden dat dat ook geldt voor parochieopbouw. Op grond van de ervaringen in een gemeenschap kan echter ook de vraag gesteld worden wat er nog meer nodig is en hoe de SSC niet een doel op zich is maar een element in een breder netwerk (of kerkelijker gezegd Lichaam).'

EEN KATHOLIEKE CHARISMATISCHE GEBEDSGROEP

Hoe kan zo'n groep landen als SCC in een parochie en daar vruchtbaar zijn?

De katholieke charismatische gebedsgroep o.l.v. Mary van Bijsterveld heeft al vele jaren een vruchtbare plaats in de parochie te Nootdorp. Haar antwoord op bovenstaande vraag:

'Het is niet de makkelijkste vraag om te beantwoorden hoe een charismatische gebedsgroep als SCC in een parochie kan landen en daar vruchtbaar kan zijn. Hier zijn eigenlijk geen eenduidige wegen voor aan te geven. God is altijd aan het zoeken naar mogelijkheden om zijn Geest uit te storten. Het eerste wat de H. Geest in mensen doet is hen nieuwsgierig maken, naar wie God is, vaak door een ontmoeting met een andere gelovige, die vrijmoedig en enthousiast over God sprak. Zo'n ontmoeting kan grote gevolgen hebben voor hemzelf en voor de hele omgeving waarin hij woont.

'Want alwie de Heer aanroep zal gered worden. Maar hoe kan men Hem aanroepen zonder in Hem te geloven. Hoe in Hem geloven zonder van Hem te hebben gehoord. Hoe kan men van Hem horen als niemand Hem verkondigt?' Rom.10,13 Voor mij is de Charismatische Vernieuwing een grote bron van verkondiging geweest om tot persoonlijk geloof te komen. Na opnieuw een persoonlijke keuze voor Jezus te hebben gemaakt en daardoor opnieuw zijn H. Geest in mij werkzaam te laten worden, waren er

enige belangrijke punten nodig om mij te laten groeien in mijn geloof.

Wat hierbij belangrijk is

Om samen met anderen een SCC in de vorm van een gebedsgroep in mijn parochie te vormen was dit belangrijk:

1. Dat pastores zich open durven te stellen om met hen in contact te treden en naar hen te luisteren.
2. Hen aan te moedigen en hen te begeleiden in hun zoektocht naar groei.
3. Goed te luisteren naar wat de H. Geest aan het doen is in gewone gelovigen.
4. Hen te bemoedigen te gaan bidden en Bijbel te lezen.
5. Hen de mogelijkheid geven een gebedsgroep te laten starten en met hen in contact te blijven.
6. De H. Geest zal dan de wegen openen om hen dienstbaar te laten zijn.

Gevolg: Dat de vruchten van hun geloof zichtbaar zullen worden, wat zich meestal zal uiten in het werkzaam zijn in de parochie.'

Interparochieel

Wat katholieke charismatische gebedsgroepen in parochieverband kunnen betekenen hangt ook sterk af van de personen die er deel van uitmaken.

Meestal is zo'n groep heel belangrijk voor de individuele deelnemers, die er steun, medeleven en inspiratie uit putten. Meestal komen de deelnemers uit een hele regio en zijn ze ieder meelevend actief parochiaan in de verschillende parochies waarin ze wonen. De groep als zodanig past dan niet binnen de structuur van een enkele parochie, maar heeft wel via het landelijke netwerk een band met de bisdommen.

Voor gelovigen die de inspiratie, opgedaan bij de charismatische vernieuwing, graag zouden willen delen met medeparochianen heeft het dienstencentrum van de Katholieke Charismatische Vernieuwing een brochure: *Actief in je parochie... een rugzak vol ideeën* uitgegeven (0150 op www.stucom.nl). Uit een interview met dr. Moniek Steggerda¹³ van het KASKI over deze brochure het volgende:

Luisteren en vertellen

'Iemand zei: het zijn allemaal prachtige ideeën in die rugzak, maar volgens mij staan de parochies er helemaal niet voor open. In hoeverre kun je dat beamen?'

Ik weet niet of parochies ervoor open staan. Feit is wel dat parochies heel weinig weten over de nieuwe bewegingen. Enerzijds omdat er vooroordelen over de nieuwe bewegingen bestaan. Anderzijds omdat

de nieuwe bewegingen zich ook wel eens geïsoleerd hebben of zich bedienen van een vocabulaire waar parochianen niets mee kunnen. Uit het rapport van het KASKI¹⁴ blijkt dat er veel informatie nodig is over de bewegingen aan de parochies en dat daarvoor vooroordelen kunnen worden weggenomen en weerstand kan verminderen. Daarvoor blijft het echter wel nodig dat bewegingen en parochies goed naar elkaar luisteren.

Als 'luisteren' een even grote plaats inneemt als 'vertellen' wat je aanbod is, zullen er weinig pastores zijn die een gesprek niet willen aangaan.'

Meer over de nieuwe beweging en de charismatische vernieuwing: www.stucom.nl/bewegingen, www.stucom.nl en www.kcv-net.nl

¹³ Interview in Bouwen aan de Nieuwe Aarde, jan. 07. Zie 0150 op www.stucom.nl.

¹⁴ Dr. M. Steggerda maakte voor het KASKI het rapport over over small christian communities (0170 op www.stucom.nl). Daarin staat ook informatie over nieuwe bewegingen. Maar het KASKI-rapport waar ze hier op doelt ging over de nieuwe bewegingen zelf en staat onder nr. 0154 op www.stucom.nl.

Hoofdstuk 9

BIJDRAGE VAN BEWEGINGEN SAMEN BINNEN EEN PAROCHIEVERBAND

Mensen van verschillende nieuwe bewegingen binnen een parochie(verband) kunnen daar ook samen iets betekenen.

Aanleghavens

Prof. dr. E. Henau hield in 1991¹⁵ al dit pleidooi: 'De huidige situatie van steeds verder schrijdende secularisering toont de noodzaak aan van levendige cellen, waarin de geloofsovertuiging gekoesterd en verder gegeven wordt. (...) De nieuwe bewegingen zouden een netwerk moeten worden van kleine gemeenschappen, waarin het christen-zijn, op basis van een gedeelde geloofservaring, op een attractieve wijze wordt voorgeleefd. Zij zouden trefpunten kunnen zijn waar mensen hun geloof ter sprake brengen en bemoedigd worden in hun zoeken naar evangelische radicaliteit. Zij zouden de parochies die steeds meer uitgroeien tot koepelorganisaties van werkgroepen, kunnen helpen om het gebed te ontdekken als bron en voedingsbodem van elk engagement. Zij zouden meer spirituele diepgang kunnen geven aan de edelmoedige inzet van tienduizenden vrijwilligers. Zij zouden ruimte kunnen creëren voor een nieuwe catechumenale aanpak in het pastoraat. Zij zouden aanleghavens kunnen zijn voor allen die opnieuw contact zoeken met de Kerk, maar tot hun ontgoocheling vaak geconfronteerd worden met een organisatie i.p.v. een gemeenschap.

Dit alles veronderstelt dat pastores van hun koudwatervrees worden bevrijd t.a.v. de nieuwe geestelijke bewegingen. Dit stelt dan weer voorop dat vooroordelen uit de weg worden geruimd. En hiertoe moeten de geestelijke vernieuwingsbewegingen in eerste instantie zelf bijdragen. Zij moeten allereerst vermijden om zich zelfgenoegzaam in te kapselen en de indruk te wekken esoterische conventikels te zijn.'

Plan van aanpak

Een pastor of parochiebestuur zou het volgende kunnen doen.

1. Contact zoeken met 'vertegenwoordigers' van verschillende nieuwe bewegingen, die binnen het parochieverband wonen.
2. Met hen een overleg organiseren om te bezien wat zij op persoonlijke titel samen voor de parochie kunnen betekenen.
3. Daar dingen uit voort laten komen.

¹⁵ Prof. dr. E. Henau c.p., Utrecht 20 mei 1991, Open Dag KCV, uitgegeven als bijlage bij Bouwen aan de Nieuwe Aarde, juli 1991.

Een eenvoudig inspirerend voorbeeld van gezamenlijke dienstbaarheid in parochieverband is te vinden in Den Haag. Daarover stond in januari 2008 dit artikel van Albert Allaart in Bouwen aan de Nieuwe Aarde:

BEWEGINGEN IN HAAGSE PAROCHIE

Op Pinksterzaterdag 1998 was er op het Sint-Pietersplein een bijeenkomst van Paus Johannes Paulus II met kerkelijke vernieuwingsbewegingen. Naar aanleiding daarvan ontstond er eind 1998 in Nederland 'Kerk in Beweging' (KIB): een samenwerkingsverband van de in Nederland actieve bewegingen. Albert Allaart, zelf betrokken bij de Cursillobeweging, vertelt hoe KIB op parochieel niveau functioneert in een Haagse parochie. Redactie

De naam 'Kerk in Beweging' geeft precies aan wat de bedoeling is: dat de nieuwe bewegingen, met behoud van hun eigen charisma, komen tot samenwerking, om nieuw elan, nieuw leven, nieuwe vitaliteit te brengen in de kerk van Nederland: de vitaliteit die bij de nieuwe bewegingen al bestaat.

Bestuur kunnen overtuigen

In de Haagse parochie van Maria van Eik en Duinen (op 1 januari 2005 ontstaan uit een fusie) bestaat ook al weer een jaar of vijf 'Kerk in Beweging / Maria van Eik en Duinen'. Dit is een overleg tussen vertegenwoordigers van de in de parochie aanwezige en actieve leden van vernieuwingsbewegingen, leden van het pastoraal team en het kerkbestuur.

Dat overleg ontstond nadat ik in 2001 toetrad tot het kerkbestuur van de toenmalige H. Paulusparochie, een van de fusieparochies. Ik heb toen de pastoor en later het bestuur ervan kunnen overtuigen dat het goed zou zijn het gesprek met de in onze parochie aanwezige vertegenwoordigers van de nieuwe bewegingen te openen. Dit ten behoeve van de door ieder zo gewenste vitaliteit van de parochie, letterlijk van 'levensbelang'.

Overleg en gebed

Op dit moment nemen mensen van de Katholieke Charismatische Vernieuwing, Focolare, Emmanuel, Cursillo en Sint-Egidiusgemeenschap deel aan het overleg, allen op persoonlijke titel. Doel van het overleg was en is:

- te onderzoeken hoe het aanbod van de verschillende bewegingen onder de aandacht van de parochie kan worden gebracht;
- te onderzoeken hoe de vitaliteit van de parochie vergroot zou kunnen worden.

Vanaf het begin zijn we er alert op geweest het overleg op de goede manier 'in te steken': niet alleen beginnen en eindigen we met gebed, het wordt - door sommigen heel intensief - ook in gebed voorbereid. Van groot belang is ook dat we ruimte creëren voor ieders inbreng en ideeën (luisteren naar elkaar, luisteren naar de Geest), maar ook dat we op een zeker moment conclusies trekken. Op die wijze zijn de laatste jaren toch heel aardige initiatieven van de grond gekomen.

Initiatieven

Voorbeelden van initiatieven zijn:

- *gebedsketen*: alle parochianen zijn uitgenodigd om een of meer keren per week gewoon thuis een kwartier te bidden voor de parochie of een andere intentie ('intentie van de maand'). Achter in de kerk ligt een lijst waarop men anoniem het kwartier kan aankruisen. Het doel is: continu gebed op enige plaats in de parochie. Ik schat dat we zo'n vier uur per dag 'dekken', dus toch zo'n 15 à 20 kwartieren.

- *verdiepingsdag*: een keer per jaar wordt een verdiepingsdag georganiseerd voor parochianen en meer in het bijzonder de vrijwilligers. Voorbeelden van onderwerpen: parochiële evangelisatie, 'een luisterend hart', 'waar sta ik (eigenlijk)?', 'hoe voel ik me in de parochie, in het fusieproces?'. Tussen de middag is er een agapè om ook de zorg voor elkaar tot uitdrukking te brengen. Met agapè bedoelen we een 'broedermaaltijd' of 'vriendenmaal'. Het komt uit de vroegste christentijd. We nemen *niet* ons eigen pakje brood mee, maar iedereen neemt iets mee voor de gezamenlijke maaltijd, voor iedereen dus. Maakt niet zoveel uit wat. Uit praktische overwegingen regelen we wel koffie en melk en zo.

- *Alpha-cursus*: sinds drie jaar draait de Alpha-cursus in de parochie, voorbereid door een inmiddels zelfstandig opererende groep.

- *cryptisch café*: een typisch diaconaal initiatief: op een ochtend in de week is er koffie en gelegenheid tot ontmoeting in de crypte van een van de parochiekerken, de H. Pauluskerk (met spel en een inleiding naar behoefte). Elke week nemen zo'n dertig tot veertig personen in wisselende samenstelling daaraan deel.

Kerk in de wijk

Natuurlijk zijn er ook onderwerpen waar nog een (grote) slag gemaakt moet worden, zoals de vraag hoe je je als parochie adequaat presenteert in je onmiddellijke omgeving ('de kerk de wijk in') en hoe je mensen moet helpen die verder of heel ver van de kerk af staan en toch zingevingsvragen hebben. Maar alleen al het spreken over die onderwerpen helpt en maakt ons er bijvoorbeeld van bewust dat we een gastvrije kerk moeten zijn, met oog voor elkaar maar ook voor nieuwe gezichten, als die er zijn, om die goed op te vangen.

Nieuwe elementen

Terugkijkend merken we dat de groep het sterkst werkt in het bedenken en opzetten van nieuwe elementen voor de parochie, vanuit ieders inspiratie. En dit los van methoden en werkwijzen die bij de onderscheiden vernieuwingsbewegingen bestaan, maar zeker wél daardoor geïnspireerd. Het 'een op een' overnemen van die methoden en werkwijzen gaat minder goed: we zullen altijd rekening moeten houden met lokale omstandigheden en gewoonten.

We hebben ook het nieuwe initiatief van het bisdom Rotterdam voor een missionaire kerk, 'Goed nieuws voor alle mensen', opgepakt.

Het aanbod van de bewegingen zelf wordt nog steeds onder de aandacht van de parochie gebracht.

Denktank

KIB / Maria van Eik en Duinen heeft zich de voorbije jaren ontwikkeld tot een denktank, een initiator en aanjager van nieuwe ontwikkelingen. In sommige gevallen (zoals de verdiepingsdag) ook tot uitvoerend orgaan. Zo heeft het zich een plaats binnen de parochie verworven.

Hoofdstuk 10

ALLOCHTONE KLEINE KATHOLIEKE GEMEENSCHAPPEN

De katholieke kerk in Nederland bestaat voor een belangrijk deel uit mensen die niet in Nederland geboren zijn en die een eigen geestelijke rijkdom en cultuur inbrengen. Ook zij vormen hier en daar small christian communities.

Komunitas tritunggal mahakudus

Een voorbeeld hiervan treffen we onder katholieken die hun wortels in Indonesië hebben en die kleine cellen, kernen of gemeenschappen vormen, genaamd: KTM = Komunitas Tritunggal Mahakudus, wat betekent: Gemeenschap van de Allerheiligste Drie-eenheid (=GAD) of Gemeenschap van de Allerheiligste Drie-eenheid (CAD). Philip Tjoa uit Tilburg gaf de volgende informatie.

'Het doel van de KTM is: het vormen van katholieke leken en het begeleiden van hen naar een bewuste keuze voor een innige persoonlijke relatie met Jezus, als Gods Zoon, Heiland, Minnaar en Geliefde Heer. Dit door kennis en verdieping van eigen katholiek geloof, spiritualiteit van de Karmel en van de Charismatische Vernieuwing. KTM's streven metterdaad naar het goed benutten van de sacramenten en de gaven van Gods H. Geest, naar trouw in dagelijks gebed, lectio Divina, intieme verbondenheid met en

overgave aan Jezus, ontvankelijk blijven voor bezieling van Gods Geest en zo vruchtbaar en dienstbaar zijn aan elkaar, de maatschappij en heel de mensheid.

Deze gemeenschappen zijn gesticht door pater Yohanes Indrakusuma o.carm. (1938) die theologie studeerde aan de Universiteit Gregoriana te Rome, het doctoraal Spiritualiteit & Theologie haalde aan het Instituut Catholique de Paris, docent dogmatiek & spiritualiteit was en tevens leefde als kluizenaar. Hij stichtte de zustersgemeenschap "Putri Karmel" (Dochters van Karmel), de broeders/patersgemeenschap CSE (Comm. Sanctae Eliae) en de lekengemeenschappen/gemeenschappen: KTM (Gemeenschap v.d. Allerheiligste Drie-eenheid voornamelijk in Indonesische kringen in Australië, Canada, China, Maleisië, Nieuw Zeeland, Singapore, USA en sinds 2000 ook in Nederland. Hier zijn nu KTM-cellen in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Tilburg, Eindhoven/Veghel en Schijndel. In Nederland is de geestelijke begeleiding en het geven van leringen van pater Yohanes Indrakusuma o.carm. aan pater Cor van Bavel msc toevertrouwd, als ex-missionaris.

Hoofdstuk 11

SMALL CHRISTIAN COMMUNITIES EN GEMEENTE- EN GELOOFSOPBOUW IN DE KATHOLIEKE KERK

Mogelijkheden en valkuilen bij het vormen en continueren van SCC's

Lezing tijdens het pastoraal congres, 3 maart 2008 te Helvoirt door dr. Erik Sengers

[Deze lezing staat als 0221 op www.stucom.nl]

Hoofdstuk 12

AANVULLENDE INFORMATIE EN SCC-BULLETIN

Dit boekje is niet volledig en er zullen nieuwe materialen beschikbaar komen, die hierin nog niet konden worden gemeld. Een samenvattend verslag van de lezingen tijdens het congres is 0225 op www.stucom.nl.

Voor het ontvangen van aanvullende informatie, kunt u het SCC-bulletin aanvragen via kees@stucom.nl en kijken op www.stucom.nl/parochie*.

Met dank aan allen die een bijdrage aan dit boekje hebben geleverd.

Kees Slijkerman, 25-2-08/20-3-08

*Zie ook het tijdschrift Bouwen aan de Nieuwe Aarde, waar K. Slijkerman hoofdredacteur van is. Besteladres: info@kcv-net.nl

Lezingen, teksten en foto's van het pastoraal congres waar deze publicatie onderdeel van was: 0193, 0220, 0221, 0223, 0224, 0225 en andere teksten in de rubriek Parochie / Gemeente op www.stucom.nl (ook bereikbaar via www.stucom.nl/parochie).

Dit is document 0220 op www.stucom.nl